

Uchwała Nr VI/42/2011

Rady Gminy Teresin

z dnia 25 marca 2011 r.

w sprawie uchwalenia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania

Na podstawie art. 18 ust. 1 i ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.¹) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 i art. 9a ust. 15 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.²) Rada Gminy Teresin uchwala, co następuje:

§ 1

Uchwala się „Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla gminy Teresin na lata 2011 – 2013”, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2

1. Zespół Interdyscyplinarny, zwany dalej „Zespołem”, powołuje Wójt Gminy Teresin w drodze zarządzenia.
2. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele następujących instytucji, organizacji i jednostek organizacyjnych działających na terenie gminy Teresin:
 - 1) Ośrodka Pomocy Społecznej w Teresinie,
 - 2) Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Teresinie,
 - 3) Posterunku Policji w Teresinie,
 - 4) Niepublicznych Zespołów Opieki Zdrowotnej działających na terenie Gminy Teresin,
 - 5) oświaty,
 - 6) organizacji pozarządowych z terenu Gminy Teresin, których zakres działania obejmuje m.in. przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochronę ofiar przemocy w rodzinie,
 - 7) kuratorów Sądu Rejonowego w Sochaczewie.
3. Zespół działa na podstawie porozumień zawartych pomiędzy Wójtem Gminy Teresin, a podmiotami, których przedstawiciele powołani zostaną w Zespole.
4. Wójt Gminy Teresin odwołuje członka Zespołu przed upływem kadencji:
 - 1) na jego wniosek
 - 2) na wniosek podmiotu, którego jest on przedstawicielem,
 - 3) na wniosek przewodniczącego Zespołu w uzasadnionych przypadkach,
 - 4) w przypadku skazania prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne lub umyślne przestępstwo skarbowe.

¹ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717 i Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055 i Nr 116, poz. 1203, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441 i Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128 i Nr 181, poz. 1337, z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974 i Nr 173, poz. 1218, z 2008 r. Nr 180, poz. 1111 i Nr 223, poz. 1458, z 2009 r. Nr 52, poz. 420 i Nr 157, poz. 1241 oraz z 2010 r. Nr 28, poz. 142, Nr 28, poz. 146, Nr 40, poz. 230 i Nr 106, poz. 675.

² Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493, z 2009 r. Nr 206, poz. 1589, z 2010 r. Nr 28, poz. 146 i Nr 125, poz. 842.

5. Zarządzenie Wójta Gminy Teresin o powołaniu Zespołu doręcza się Dyrektorom/Komendantowi/Prezesowi instytucji, o których mowa w ust. 2 oraz ogłasza się w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Teresin oraz na stronie internetowej Urzędu Gminy Teresin.

§ 3

Zespół Interdyscyplinarny może powoływać grupy robocze na zasadach określonych w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

§ 4

Warunki funkcjonowania:

1. Pierwsze posiedzenie Zespołu zwołuje Wójt Gminy Teresin w terminie 30 dni od daty zawarcia Porozumień z podmiotami, o których mowa w § 2 ust. 2.
2. Na pierwszym posiedzeniu Zespołu wybierany jest przewodniczący Zespołu spośród jego członków, większością głosów w głosowaniu jawnym.
3. Na wniosek przewodniczącego, podczas pierwszego posiedzenia Zespołu wybierany jest zastępca przewodniczącego oraz sekretarz Zespołu, spośród jego członków większością głosów w głosowaniu jawnym.
4. Szczegółowy zakres prac Zespołu, w tym zadania przewodniczącego, zastępcy przewodniczącego i sekretarza Zespołu oraz tryb ich odwoływania zostaną określone w regulaminie organizacyjnym opracowanym przez Zespół i zatwierdzonym przez Wójta Gminy Teresin w drodze zarządzenia.
5. Posiedzenia Zespołu zwołuje przewodniczący z własnej inicjatywy, a gdy jest to niemożliwe – zastępca przewodniczącego lub sekretarz, wskazując termin, miejsce oraz cel posiedzenia, o czym powiadamia na piśmie członków Zespołu, nie później niż 3 dni przed terminem posiedzenia.
6. Posiedzenie Zespołu może być zwołane także na wniosek co najmniej jednej czwartej liczby członków Zespołu.
7. Posiedzenia Zespołu odbywają się z zależności od potrzeb, nie rzadziej niż raz na trzy miesiące.
8. Prace Zespołu są prowadzone, jeżeli w posiedzeniu Zespołu bierze udział co najmniej połowa jego członków.
9. Z posiedzenia Zespołu sporządza się protokół, zawierający w szczególności: informację o składzie Zespołu uczestniczącym w posiedzeniu, opis przebiegu posiedzenia oraz podjęte uchwały lub ustalenia.
10. Siedziba Zespołu mieści się w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, przy ulicy Zielonej w Teresinie.
11. Obsługę administracyjno-techniczną Zespołu zapewnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Teresinie.

12. Członkowie Zespołu i grup roboczych wykonują zadania w ramach swoich obowiązków służbowych lub zawodowych.
13. Członkowie Zespołu oraz grup roboczych w zakresie niezbędnym do realizacji zadań ustawowych mogą przetwarzać dane osobowe osób dotkniętych przemocą w rodzinie i osób stosujących przemoc w rodzinie zgodnie z art. 9c ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Przed przystąpieniem do wykonywania zadań członkowie Zespołu złożą Wójtowi Gminy Teresin oświadczenie następującej treści: „Oświadczam, że zachowam poufność informacji i danych, które uzyskałem przy realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz, że znane mi są przepisy o odpowiedzialności karnej za udostępnienie danych osobowych lub umożliwienie do nich dostępu osobom nieuprawnionym”.

§ 5

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Teresin.

§ 6

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

*/-/ Bogdan Linard
Przewodniczący Rady Gminy*

GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE TERESIN NA LATA 2011 – 2013

I. WSTĘP

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2013 jest realizacją art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.), zgodnie z którym do zadań własnych samorządu gminy należy „opracowywanie programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie”.

Zasadniczym, szerszym celem programu, do osiągnięcia którego ma pośrednio przyczynić się realizacja zadań zaplanowanych w programie, jest ograniczenie skali problemu i skutków przemocy domowej. Cele szczegółowe, bezpośrednio osiągnane w programie, odnoszą się do całego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie, zwana także potocznie przemocą domową, to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie na szkodę bliskiego lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia osób najbliższych. Działania te naruszają prawa i dobra osobiste członka rodziny (osoby najbliższej, a także innych osób zamieszkujących wspólnie lub wspólnie gospodarujących).

Przemoc w rodzinie, w szczególności naraża osoby bliskie na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narusza ich godność osobistą, nietykalność cielesną, wolność i swobodę, w tym również osobiste normy związane z życiem seksualnym. Powoduje szkody na zdrowiu fizycznym, psychicznym, a także wywołuje cierpienie i krzywdy moralne u osób, które jej doznają.

Przemoc domowa rzadko jest czynem jednorazowym. Znacznie częściej jest procesem o długiej nawet kilkunastoletniej historii. Ma tendencję do powtarzania się według zauważalnej prawidłowości. Cykl przemocy składa się zwykle z trzech następujących po sobie faz:

- **faza narastającego napięcia** – jest to początek cyklu, który charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych,
- **faza ostrej przemocy** – następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji,
- **faza miodowego miesiąca** – jest to faza skruchy ze strony sprawcy, okazywania żalu, która jednak, bez specjalistycznej pomocy kończy się nawrotem przemocy spowodowanym ponownym wzrostem napięcia u sprawcy.

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy i dokonywać się przy pomocy różnych instrumentów:

- **przemoc fizyczna** – są to wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień,
- **przemoc psychiczna** – to umyślne działania wykorzystujące nie siłę fizyczną, lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej

osoby u ofiary, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych,

- **przemoc seksualna** – polega na wymuszaniu niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy,
- **przemoc ekonomiczna** – to działania prowadzące do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy.

Wiedza naukowa, badania i doświadczenie specjalistów dowodzą, iż:

- 1) przemoc, wykorzystywanie, bicie, krzywdzenie osób bliskich jest przestępstwem, tak samo groźnym i podlegającym karze jak przemoc wobec obcych osób. Bycie małżeństwem czy mieszkanie razem pod jednym dachem w wolnym związku nie daje nikomu prawa do stosowania przemocy, nie zwalnia z odpowiedzialności prawnej, każdy ma prawo, a nawet obowiązek reagować na przestępstwo. Podstawowym przepisem prawa karnego materialnego, związanym z zagadnieniem przemocy w rodzinie, jest art. 207 Kodeksu Karnego – przestępstwo znęcania. Przewiduje on karę za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą, małoletnią, nieporadną, zależną.

Obok znęcania w rodzinie dochodzi także do innych ściganych prawem przestępstw takich, jak np.:

- uszkodzenie ciała (art. 156 k.k. lub art. 157 § 1 i 2 k.k.);
- pozostawianie osoby, co do której istnieje obowiązek sprawowania opieki, w sytuacjach bezpośrednio zagrażających jej życiu lub zdrowiu (art. 160 § 2 k.k.);
- groźenie popełnieniem przestępstwa na szkodę innej osoby lub osoby najbliższej, jeśli groźna wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że zostanie spełniona (art. 190 k.k.);
- zmuszanie do określonych zachowań (art. 191 § 1 k.k.);
- zgwałcenie (art. 197 k.k.);
- nakłanianie i zmuszanie do czynów nierządnych przy wykorzystaniu stosunku zależności (art. 199 k.k.);
- doprowadzenie małoletniego poniżej lat 15 do obcowania płciowego lub do poddania czy wykonania innej czynności seksualnej lub utrwalanie treści pornograficznych z udziałem małoletniego (art. 200 k.k.);
- rozpijanie małoletniego w drodze dostarczania napoju alkoholowego, ułatwiania lub nakłaniania do spożycia takiego napoju (art. 208 k.k.);
- uporczywe uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego (art. 209 k.k.);
- porzucenie małoletniego lub osoby nieporadnej pod względem psychicznym lub fizycznym (art. 210 k.k.);
- uprowadzenie lub zatrzymanie małoletniego lub osoby nieporadnej pod względem psychicznym czy fizycznym wbrew woli osoby powołanej do opieki czy nadzoru (art. 211 k.k.);
- zniewaga (art. 216 § 1 k.k.);
- naruszenie nietykalności cielesnej (art. 217 k.k.);
- kradzież na szkodę osoby najbliższej (art. 278 § 4 k.k.) lub kradzież z włamaniem (art. 279 k.k.);
- przywłaszczenie (art. 284 k.k.) lub niszczenie mienia (art. 288 k.k.).

- 2) Przemoc w rodzinie występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia lub statusu społecznego czy materialnego. Zdarza się, że lepiej wykształceni sprawcy stosują często bardziej wyszukane formy przemocy.

- 3) Nie tylko siniaki, złamania czy oparzenia świadczą o przemoc, przemoc ma „wiele twarzy” – to także poniżanie, obelgi, zmuszanie do określonych zachowań, grożenie, zastraszanie.
- 4) Nikt nie zasługuje na bicie, krzywdzenie, maltretowanie, niezależnie od tego, co zrobił lub powiedział, nie wolno poniżać, bić innych ani się nad nimi znęcać.
- 5) Przemoc jest poważnym problemem, który niszczy nie tylko osobę, która jej doświadcza, ale również innych członków rodziny narażonych na uczestniczenie w aktach przemocy, dlatego nie można ukrywać przemocy i pozostawać biernym. Ujawnienie problemu i zwrócenie się po specjalistyczną pomoc nie ma nic wspólnego z ujawnianiem tajemnic rodzinnych.
- 6) Przemoc w rodzinie nie jest nikomu przeznaczona, doznawanie przemocy przez lata nie oznacza, że tak musi być i że trzeba się z tym pogodzić.

II. PODSTAWY PRAWNE

Podstawą prawną działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie jest:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.). Rozdział drugi pt. „Wolność, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne przyznając obywatelowi prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją;
- 2) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zm.);
- 3) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 ze zm.);
- 4) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zm.).

III. PROGRAM

III.1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Celem nadrzędnym Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2013 jest ograniczenie skali problemu oraz skutków przemocy domowej poprzez stworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych, bądź uwikłanych w zjawisko przemocy.

III.2. CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU

1. Tworzenie bazy danych o rozmiarach przemocy w rodzinie w oparciu o sprawny przepływ informacji pomiędzy podmiotami zajmującymi się nią.

Sposób realizacji:

- a) tworzenie jednolitego rejestru przypadków przemocy domowej, której występowanie zostało zidentyfikowane na terenie gminy Teresin,

- b) wypracowanie wspólnych dla realizatorów programu zasad i zakresu gromadzenia danych o rozpoznanej przemocy w rodzinie.

2. Rozwój współpracy warunkującej powstanie lokalnego, spójnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Sposób realizacji:

Podstawę programu stanowi podejście interdyscyplinarne, zgodnie z którym wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów o różnych zawodach, będących przedstawicielami różnych instytucji i organizacji. Kluczowe znaczenie ma tutaj praca zespołowa, koordynacja działań i współpraca. Interwencja wobec problemu przemocy w rodzinie nie może opierać się na działaniu jednej instytucji – żaden pojedynczy specjalista ani instytucja nie jest w stanie zabezpieczyć wszystkich podstawowych potrzeb rodziny uwikłanej w przemoc. Dla podjęcia skutecznych działań pomocowych niezbędne jest kompleksowe podejście do sytuacji, w jakiej znajduje się rodzina dotknięta przemocą, w drodze tworzenia sieci współpracy opartej o działanie zespołu interdyscyplinarnego powołanego przez Wójta Gminy Teresin zgodnie z art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.).

- 1) Celem Zespołu Interdyscyplinarnego jest szybsze i skuteczniejsze podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa oraz zatrzymania przemocy w rodzinie, a także planowanie i realizacja działań pomocowych w oparciu o diagnozę potrzeb.
- 2) Zadania Zespołu:
 - a) kompleksowa pomoc rodzinom dotkniętym zjawiskiem przemocy,
 - b) wypracowanie procedur interwencji kryzysowej wobec ofiar i sprawców przemocy oraz opracowanie adekwatnej strategii postępowania,
 - c) kierowanie ofiar i sprawców przemocy do specjalistów,
 - d) monitorowanie sytuacji w rodzinach, w których dochodzi do przemocy,
 - e) zbieranie materiałów dowodowych zgodnie z procedurą Niebieskiej Karty.

3. Podejmowanie systematycznych działań profilaktycznych skierowanych do różnych grup wiekowych społeczności gminy Teresin, uświadamiających istotę przemocy, formy jej występowania, zagrożenia będące następstwem jej stosowania, dla prawidłowego funkcjonowania rodziny.

Sposób realizacji:

- 1) Przygotowanie i udostępnienie materiałów o charakterze informacyjnym i edukacyjnym.

Cel realizacji zadania: Ułatwienie dostępu do podstawowych informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy oraz podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców gminy.

Realizacja zadania:

- a) gabloty informacyjne w Urzędzie Gminy, Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej oraz placówkach opieki zdrowotnej,
- b) Rozpowszechnianie broszurek i ulotek dotyczących zjawiska przemocy,
- c) Publikowanie w prasie lokalnej informacji o lokalnym systemie pomocy i wsparcia osób uwikłanych w zjawisko przemocy domowej.

- 2) Promowanie właściwych sposobów rozwiązywania konfliktów oraz radzenia sobie z agresją.

Cel realizacji zadania: wyrabianie właściwych sposobów rozwiązywania konfliktów oraz radzenia sobie z agresją.

Realizacja zadania wobec wybranych grup:

- a) dzieci i młodzieży
 - prowadzenie zajęć edukacyjno-wychowawczych w szkołach i świetlicach środowiskowych,
 - realizacja szkolnych programów profilaktyki i przemocy,
 - wspieranie aktywnych form spędzania czasu wolnego promujących zachowania nieagresywne.
- b) dorośli:
 - konsultacje indywidualne i rodzinne.

4. Zapewnienie odpowiedniej pomocy dla ofiar dotkniętych przemocą.

Sposób realizacji:

- 1) opracowanie spójnej procedury postępowania w ramach interwencji doraźnej, podjętej w następstwie przemocy w rodzinie,
- 2) umożliwienie potencjalnym ofiarom oraz ofiarom przemocy skorzystania z szerokiej pomocy i wsparcia ze strony poradnictwa m.in. prawnego, psychologicznego, medycznego, pedagogicznego,
- 3) podejmowanie działań chroniących ofiary przemocy poprzez:
 - izolowanie sprawców przemocy we wszelkich dopuszczalnych prawem formach,
 - zapewnienie ofiarom przemocy bezpiecznego schronienia.
- 4) w przypadkach koniecznych wspieranie ofiar przemocy w rozwiązywaniu problemów istotnych dla ich funkcjonowania,
- 5) prowadzenie kompleksowej terapii ofiar przemocy.

5. Inicjowanie działań w odniesieniu do sprawców przemocy, aby ich readaptacja społeczna mogła być odczuwalną korzyścią dla życia społecznego.

Sposób realizacji:

- 1) tworzenie warunków do prowadzenia reedukacji społecznej sprawców przemocy,
- 2) zapewnienie miejsc noclegowych dla sprawców przemocy, aby móc ich bezzwłocznie, czasowo izolować od ofiary, np. na okres postępowania sądowego.

III.3. REALIZACJA PROGRAMU

Realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Teresin na lata 2011 – 2013 rozpocznie się podjęciem działań w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym.

III.4. ADRESACI PROGRAMU

1. Rodziny i osoby dotknięte zjawiskiem przemocy
2. Rodziny i osoby zagrożone zjawiskiem przemocy
3. Przedstawiciele instytucji i służb pracujący z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą m.in. pracownicy socjalni, policjanci, nauczyciele i pedagodzy szkolni, pracownicy służby zdrowia, pracownicy świetlic środowiskowych, członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

III.5. REALIZATORZY PROGRAMU

1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
2. Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
3. Komisariat Policji w Teresinie
4. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
5. Przychodnia Lekarza Rodzinnego, placówki służby zdrowia
6. Placówki oświaty – szkoły
7. Inne instytucje, organizacje, stowarzyszenia i osoby fizyczne.

III.6. PROGNOZOWANE EFEKTY

1. Zwiększenie dostępności pomocy dla ofiar przemocy
2. Spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie, w tym spadek liczby rodzin, w których podejmowano interwencje wielokrotnie
3. Pogłębienie wiedzy społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy domowej – stała edukacja.

III.7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Źródłem finansowania zadań zawartych w Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Gminy Teresin na lata 2011 – 2013 są środki własne Gminy, w tym wpływy z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.